

Lectura d' 'El Gattopardo'

OPINIÓ

FIGURA QUE LA TESI
D' 'EL GATTOPARDO' ÉS QUE HA DE
CANVIAR ALGUNA COSA PERQUÈ RES
NO CANVIÏ. JO CREC QUE LA TESI ÉS
UNA ALTRA: ELS CANVIS SÓN
INEVITABLES, PERÒ NOMÉS QUEDEN,
CONSTRUEIXEN I FAN AVANÇAR LES
REVOLUCIONS DE LES MAJORIES.

He estat rellegant aquests dies *El Gattopardo*, la formidable novel·la de Tomasi de Lampedusa, de Palerm estant, però amb el paisatge polític de l'enorme embolic creat a Catalunya i a Espanya en les últimes eleccions respectives. Per tant, la lectura, més enllà del plaer literari, ha estat inevitablement política. I cal recordar que a *El Gattopardo* se li ha atribuït sempre una tesi política, un missatge que es repeteix una i vegada i una altra: com diu *El Gattopardo*, cal que alguna cosa canviï per tal que no canviï res. Ho hem sentit una i altra vegada. Normalment. És una cita que es posa en boca dels conservadors. Si fa no fa dirien, estratègicament, que per mantenir tots els privilegis, per no tocar res de fons, cal fer de tant en tant algun canvi ornamental, estètic. Personalment, no l'he sentit mai en boca d'un conservador. Més aviat l'he sentit sempre, atribuint-la als conservadors, en boca dels revolucionaris impacients, com una alarma: que no ens passi com amb *El Gattopardo*, que aquests canvis reformistes que ens proposeu siguin una manera de fer veure que canvia alguna cosa per no canviar res de fons. Cal recordar que pertanyo a una generació en què, quan era estudiant, els termes socialdemòcrata o reformista eren considerats un insult. Ara s'hi ha afegit neoliberal.

Però rellegant *El Gattopardo*, no crec que aquesta sigui la tesi. Ni la de l'autor ni la del protagonista, en qui s'emmiralla. Certament, l'obra comença amb una revolució i acaba en una contrarevolució. I una i altra comparteixen uns quants protagonistes, no pas tots. Jo diria que la tesi d' *El Gattopardo* i del príncep de Salina és que hi ha moments en la història en què els canvis són inevitables. Ni l'autor ni el protagonista són uns immobilitistes. Saben que el món no s'atura (tot i que ho poguessin desitjar en algun moment). Quan aquestes necessitats de canvi, aquesta direcció transformadora de la història, adopta un perfil revolucionari –com és el cas de la novel·la–, aquestes revolucions provoquen d'entrada un trasbals terrible, tenen una immensa capacitat de destrucció, sembla que ho hagin de canviar tot. De vegades –i això ja no ho diu la novel·la, però ho diu la història– alguns d'aquests esclats revolucionaris són l'explosió d'un ressentiment acumulat i es conformen i es satisfan destruint, no es fan pensant en l'endemà. Però, en qualsevol cas, després d'aquest període revolucionari, la revolució pacta amb la realitat, rebaixa les seves expectatives transformadores i la resultant final no és tan allu-

VICENÇ
VILLATORO
villatorolamolla@hotmail.com

nyada com semblava en un principi de la situació anterior. Però tampoc no és la mateixa. Mai més no serà la mateixa. Els canvis ja seran per sempre. I llavors tant els qui venien de la situació anterior com els qui van encapçalar la revolució han d'acabar pactant aquests canvis que quedaran.

Per tant, una possible lectura d' *El Gattopardo* –no estic gens segur que fos la de l'autor– és que els processos revolucionaris sembla que ho hagin de canviar tot, i acaben canviant només alguna cosa. Però aquesta cosa pot ser enormement positiva, un avenç extraordinari. I aquesta cosa queda. Mentre que el trasbals revolucionari passa. Al final, el món va millorant molt lentament, massa lentament. Però ho fa a base de revolucions que queden (i no sempre després de revolucions que passen). I les revolucions que queden són les madures, les revolucions de la majoria. No les que ha imposat per l'ocupació oportunista del poder –Lenin– una avantguarda minoritària. Les avantguardes minoritàries sembren. Les majories avancen. La Sicília d'avui no és la dels temps del príncep de Salina, i tampoc la dels temps de Lampedusa.

Hi ha una altra cosa que potser diria Lampedusa, pessimista: no sempre els canvis són per millorar. El canvi no garanteix la millora (ni el revolucionari ni el propulsat per les majories). A ell li agradava més, potser, el món d'abans. Literàriament, és indiscutible. En la pràctica, en els grans canvis que queden, en les revolucions de la majoria, rarament tot millora, però tampoc no empitjora tot. En els canvis positius, en els que es consoliden més enllà de les efervescències, el resultat acaba sent força millor per a molts i una mica pitjor per a pocs.

Escriptor, guionista i crític d'art